

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE KVALITETA ZATVORSKOG ŽIVOTA U SRBIJI

REZULTATI PrisonLIFE PROJEKTA

PIREDIO: PrisonLIFE projektni tim

SADRŽAJ

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE KVALITETA ZATVORSKOG ŽIVOTA U SRBIJI	1
Preporuke za unapređenje kvaliteta rada stručnih službi u zavodima	2
Preporuke za unapređenje programa postupanja prema osuđenim licima	5
Preporuke za redovno praćenje kvaliteta zatvorskog života, evaluaciju i istraživanja	9
Preporuke za prevenciju stigmatizacije i diskriminacije osuđenih lica i njihovih porodica	10
O PrisonLIFE projektu	11
Zahvalnica / Napomena	11
Kontakt	11

Predloženo citiranje:

Milićević, M., Ilijić, Lj., Pavićević, O., Ćopić, S., Stevanović, I., Vujičić, N., Međedović, J., Drndarević, N., Batrićević, A., & Stevanović, A. (2024). *Preporuke za unapređenje kvaliteta zatvorskog života u Srbiji: PrisonLIFE projekat*. Institut za kriminološka i sociološka istraživanja. <https://doi.org/10.47152/PrisonLIFE.Preporuke2024>

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE KVALITETA ZATVORSKOG ŽIVOTA U SRBIJI

Kvalitet života u zatvoru ključan je za uspešno sprovođenje tretmana osuđenika, što predstavlja osnovu za njihovu resocijalizaciju, pripremu za povratak u društvo, reintegraciju i smanjenje recidivizma. Takođe, visok kvalitet zatvorskog života doprinosi efikasnijem radu zaposlenih u stručnim službama kazneno-popravnih zavoda.

Na osnovu diskusije o rezultatima istraživanja kvaliteta zatvorskog života u Srbiji¹ tokom dva okrugla stola, koji su održani u novembru 2023. godine, i okruglog stola održanog u decembru 2024. godine, sa predstavnicima kazneno-popravnih zavoda, Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, nezavisnih tela, ministarstava, akademske zajednice i civilnog sektora, formulisane su preporuke i smernice za unapređenje politika i prakse koje su usmerene na poboljšanje kvaliteta zatvorskog života u Srbiji.

Preporuke koje slede formulisane su okviru projekta *Procena i mogućnosti poboljšanja kvaliteta zatvorskog života osuđenih lica u Republici Srbiji: kriminološko-penološki, psihološki, sociološki, pravni i bezbednosni aspekti – PrisonLIFE projekat*, koji je podržan od strane Fonda za nauku u okviru programa Ideje (broj projekta: 7750249). Preporuke su grupisane u četiri celine: preporuke za unapređenje kvaliteta rada stručnih službi u zavodima; preporuke za unapređenje programa postupanja prema osuđenim licima; preporuke za redovno praćenje kvaliteta zatvorskog života, evaluaciju i istraživanja i preporuke za prevenciju stigmatizacije i diskriminacije osuđenih lica i njihovih porodica.

Pored preporuka predstavljenih u ovom dokumentu, projektne aktivnosti rezultirale su i brojnim drugim nalazima koji osvetljavaju različite aspekte kvaliteta zatvorskog života u Srbiji. Bibliografija radova nastalih u okviru projekta dostupna je na sajtu Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, kao i na zvaničnoj stranici projekta.

¹ Ćopić, S., Stevanović, I., Vujičić, N., & Stevanović, A. (2023). *Ekspertski izveštaj: Kvalitet zatvorskog života u Republici Srbiji*. Institut za kriminološka i sociološka istraživanja. ISBN 978-86-80756-58-5; <https://doi.org/10.47152/PrisonLIFE.D5.4>

Preporuke za unapređenje kvaliteta rada stručnih službi u zavodima

1. Raditi na široj primeni alternativnih sankcija kako bi se smanjila prenaseljenost zatvora, koja predstavlja jedan od ključnih izazova u sistemu izvršenja krivičnih sankcija. Prenaseljenost dovodi u pitanje poštovanje prava osuđenih lica, otežava sprovođenje tretmana, negativno utiče na socijalnu klimu u zatvoru i percepciju kvaliteta zatvorskog života osuđenih i negativno utiče na efikasnost sprovedene kazne zatvora.
2. Potrebno je povećati broj zaposlenih u ustanovama za izvršenje kazne zatvora, naročito u službama za tretman i obezbeđenje, kao i definisati optimalan broj osuđenih lica po vaspitnoj grupi, kako bi se omogućilo kvalitetno sprovođenje individualnog i grupnog tretmanskog rada. Preopterećenost zaposlenih u službi za tretman, naročito u određenim zavodima, negativno se odražava na kvalitet njihovog rada, što potom utiče na smanjenje kvaliteta zatvorskog života. To, između ostalog, negativno utiče na percepciju profesionalizma od strane osuđenih lica. Važno je napomenuti da je u protekloj godini došlo do povećanja broja zaposlenih stručnih radnika u službi za tretman u pojedinim zatvorima, što je pozitivno uticalo na smanjenje njihove preopterećenosti. Ipak, potreba za daljim povećanjem broja zaposlenih u ovoj službi i dalje postoji, jer bi veći broj stručnih radnika smanjio administrativna opterećenja, omogućio rad sa manjim brojem osuđenih lica i tako obezbedio kvalitetniji tretman.
3. Raditi na jačanju pozicije, uloge i vidljivosti stručnih službi u zatvorima, posebno službe za tretman i službe obezbeđenja:
 - a. Osigurati bolju poziciju zaposlenih u službi za tretman, odnosno vaspitača, u ustanovama za izvršenje kazne zatvora, ali i zaposlenih u službi obezbeđenja, kako materijalno, tako i u smislu društvenog vrednovanja.
 - b. Osigurati dobru selekciju i zapošljavanje stručnih, kvalifikovanih kadrova u službama za tretman i obezbeđenje, što je bitno za dalji kontakt i rad sa osuđenim licima. Posebno raditi na zapošljavanju dovoljnog broja stručnih kadrova u službi za tretman, koji su specijalizovani za rad sa osuđenim licima, a to su specijalni pedagozi, psiholozi, sociolozi, andragozi i drugi.

- c. Raditi na stalnom jačanju uloge službe za tretman u procesu izvršenja kazne zatvora kao ključnog realizatora tretmana i faktora za postizanje i održavanje pozitivne zatvorske klime.
4. Raditi na daljem unapređenju rada Centra za obuku i stručno osposobljavanje Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, u okviru kog bi se organizovale obavezne obuke za stručna lica koja tek počinju sa radom, ali i povremene, dodatne obuke za zaposlene iz službe za tretman i službe za obezbeđenje.
5. Raditi na stalnom jačanju kapaciteta zaposlenih u stručnim službama u zatvorima za rad sa osuđenim licima:
 - a. Organizovati kontinuirane obuke za sve zaposlene u zatvorima u cilju unapređenja profesionalizma stručnih službi, ali i obezbeđivanja humanog i pravičnog postupanja prema osuđenim licima.
 - b. Uvesti redovne obuke za pripadnike službe obezbeđenja o upravljanju i međuljudskim odnosima, sa posebnim fokusom na uspostavljanje odnosa poverenja i poštovanja, što bi smanjilo tenzije između osuđenih i unapredilo zatvorsku socijalnu klimu.
 - c. Osigurati dodatnu i kontinuiranu edukaciju stručnog osoblja iz službe za obezbeđenje o preventivnom delovanju, sa posebnim naglaskom na tehnike deeskalacije konflikata, prepoznavanje rizičnih ponašanja i pružanje podrške u kriznim situacijama. Uključiti savremene metode obuke, poput simulacija realnih situacija i radionica, kako bi se povećala njihova efikasnost u svakodnevnom radu i doprinos ukupnoj bezbednosti i rehabilitaciji u ustanovi.
 - d. Obezbediti podršku profesionalnoj komunikaciji kako bi se zadržao balans između autoritativnosti i profesionalne bliskosti u komunikaciji, uz poštovanje ličnosti osuđenih lica, njihovih vrednosti i potencijala.
6. Raditi na stalnom jačanju saradnje stručnih službi u zatvorima u cilju stvaranja pozitivne klime koju odlikuju međusobna podrška i timski rad svih službi u zatvoru:
 - a. Jačanje timskog rada službe za tretman i službe obezbeđenja kroz zajedničko planiranje i sprovođenje programa za osuđena lica, uz aktivno uključivanje pripadnika obezbeđenja u tretmanske aktivnosti.

- b. Razvijanje koncepta „dinamičke bezbednosti“ što podrazumeva stvaranje osnova za bolju razmenu informacija i saradnju između službe obezbeđenja, službe za tretman i zdravstvene službe.
 - c. Uvođenje protokola koji omogućavaju usklađeno delovanje svih službi u zatvoru, uz zadržavanje discipline i profesionalizma.
7. Razvijati nove alate/instrumenate za praćenje osuđenih lica tokom izdržavanja kazne. Na primer, uvesti strukturirane upitnike za pripadnike službe obezbeđenja radi praćenja osuđenog lica od momenta prijema u zatvor do isteka kazne zatvora. Koristiti jednostavne metodologije za praćenje osuđenih koje će olakšati rad svih službi i omogućiti efikasnije preventivno delovanje.
8. Raditi na stalnom jačanju međusektorske saradnje kao preduslovu za uspešnu resocijalizaciju i postpenalni prihvata. Međusektorsku saradnju je potrebno urediti obavezujućim protokolima. Unaprediti saradnju zatvorskog sistema sa drugim sistemima, ustanovama, organizacijama i lokalnom zajednicom (sa sudovima, organima lokalne samouprave, Ministarstvom unutrašnjih poslova, centrima za socijalni rad, organizacijama civilnog društva, privrednicima, lokalnom zajednicom i slično) radi obezbeđivanja identifikacionih dokumenata, smeštaja i zapošljavanja osuđenih lica nakon izlaska iz zatvora.
9. Unaprediti sistem postpenalnog prihvata i pomoći:
- a. Ojačati postojeće kapacitete službi koje su u sistemu izvršenja krivičnih sankcija nadležne za postpenalni prihvata i pomoć.
 - b. Država bi trebalo da podrži rad organizacija civilnog društva, odnosno da prepozna civilno društvo kao partnera u postpenalnom prihvatu, jer je princip podeljene odgovornosti važan faktor za uspešan tretman, postpenalni prihvata i reintegraciju osuđenih lica.
 - c. Raditi na obezbeđivanju adekvatne podrške bivšim osuđenima po izlasku iz zatvora. Omogućiti početnu finansijsku pomoć, podršku pri zapošljavanju i stručnom usavršavanju. Iskustva drugih zemalja pokazuju da uvođenje objekata za prelazni smeštaj za osobe kojima su izrečene kratke kazne, tzv. kuće na pola puta, doprinose uspešnjoj socijalnoj reintegraciji.

- d. Uspostaviti telo za praćenje i podršku bivšim osuđenim licima kroz saradnju nadležnih ministarstava, pre svega Ministarstava pravde i Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja.

Preporuke za unapređenje programa postupanja prema osuđenim licima

1. Povećati ponudu stručnih obuka koje su dostupne osuđenim licima. Posebno se ističe potreba za osposobljavanjem i obukom osuđenih lica za upotrebu digitalnih tehnologija. Takođe, potrebno je ulaganje dodatnih napora kako bi se osuđena lica motivisala za uključivanje u procese obrazovanja, stručnog osposobljavanja i obuke. U pogledu radnog angažovanja, istaknuta je potreba za otvaranjem novih radnih mesta, ali i za širenjem spektra poslova koji se nude osuđenima. Stručne obuke, obrazovanje i radno angažovanje važni su segmenti tretmana i pozitivno utiču na ponašanje osuđenih lica u zavodu, ali omogućavaju i lakše uključivanje u socijalne tokove i svet rada po izlasku na slobodu.
2. Raditi na razvijanju i jačanju saradnje između zavoda i privrede kako bi se obezbedile šire mogućnosti za radno angažovanje osuđenih lica. Time bi se povećale mogućnosti za zapošljavanje osuđenih lica nakon izlaska na slobodu, što je jedan od preduslova uspešne socijalne reintegracije.
3. Obogatiti sadržaj slobodno-vremenskih aktivnosti kako bi ga osuđena lica provodila na što produktivniji način, koji može da deluje u pravcu ličnog razvoja i pozitivne transformacije (na primer: više različitih sportskih aktivnosti, umetničkog sadržaja, organizovanje takmičenja, festivala i slično). Smislene i svrsishodne aktivnosti ujedno utiču na poboljšanje moralne i socijalne klime u zatvoru i povećanje efikasnosti tretmanskih programa.
4. Raditi na unapređenju i intenziviranju kontakata osuđenih lica sa porodicom, koja je ključna tačka podrške osuđenim licima u njihovoj transformaciji i pripremi za život izvan zatvora. S tim u vezi, potrebno je, uz pomoć stručnih radnika, raditi na ponovnom uspostavljanju kontakata ukoliko su oni prekinuti dolaskom u zavod. Potom, potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se

obnovile i uredile prostorije koje se koriste za kontakt osuđenih sa decom, jer strana istraživanja potvrđuju bolje ponašanje i veće blagostanje osuđenih lica koji imaju takve uslove za kontakt sa decom. Uz to, trebalo bi raditi na održavanju redovnih kontakata i preko Skype, Zoom ili drugih aplikacija/platformi, što se pokazalo kao dobra praksa tokom pandemije COVID-19.

5. Raditi na stalnom unapređenju međuljudskih odnosa (između samih osuđenih lica i između osuđenih lica i zaposlenih u svim stručnim službama, posebno zaposlenih iz službe za tretman i službe obezbeđenja i osuđenih), negovanju odnosa poverenja, međusobnog poštovanja i digniteta u kontekstu dobrobiti koja se pojavljuje kao značajna dimenzija kvaliteta života u zatvoru i nakon zatvora. Raditi na pružanju pomoći i podrške osuđenim licima i većem stepenu brige, poštovanja i uvažavanja njihovih potreba, različitosti i slično. S tim u vezi, trebalo bi raditi na razvijanju programa zasnovanih na principima pozitivne kriminologije i viktimologije, restorativne pravde, kao i programa koji su rodno osetljivi.
6. Unaprediti postojeći *Upitnik za procenu rizika, potreba i kapaciteta osuđenika* i uvesti standardizaciju u tumačenju i primeni upitnika kako bi se izbegle subjektivne razlike u proceni rizika među stručnim radnicima u zatvoru:
 - a. Razviti dodatne smernice za korekciju rezultata procene, uzimajući u obzir individualne okolnosti osuđenih lica.
 - b. Prilagoditi upitnik zatvorskim uslovima tako da pruža korisnije informacije za planiranje tretmana i rehabilitacije, fokusirajući se na oblasti koje omogućavaju napredak osuđenih lica.
 - c. Ograničiti uticaj istorije krivičnih dela i socijalno-ekonomskih faktora na mogućnost smanjenja stepena rizika kako bi se prevazišle prepreke za napredak osuđenih lica.
7. Raditi na povećanju transparentnosti programa postupanja i uslova za napredovanje u tretmanu.
 - a. Uvesti jasne kriterijume za napredovanje i razvrstavanje osuđenih lica, omogućavajući im jasne informacije o svim uslovima za prelazak u povoljnije režime izvršenja kazne zatvora.

- b. Povećati ulogu službe za tretman u donošenju predloga za prelazak osuđenog lica u povoljnija odeljenja/tretmanske grupe, kao i za uslovni otpust.
8. Važno je negovati individualni pristup u radu sa osuđenim licima i omogućiti im intenzivniju i lakšu komunikaciju sa stručnim osobljem, kako bi se obezbedilo napredovanje kroz tretman, povećala šansa za uspešnu resocijalizaciju i adekvatnu pripremu za otpust, kao i olakšao njihov povratak u društvo, uz smanjenje rizika od recidivizma.
9. Predlaže se povećanje prisutnosti zaposlenih iz službe za tretman na mestima gde osuđena lica rade i borave pozitivno utiče na njihovu motivaciju i angažovanost u tretmanskim aktivnostima, čime se doprinosi njihovoj boljoj rehabilitaciji i resocijalizaciji.
10. Raditi na daljem uvođenju i implementaciji specijalizovanih programa postupanja za pojedine, posebno ranjive, kategorije osuđenih lica, kao što su zavisnici od psihoaktivnih supstanci ili osuđena lica za problemima u oblasti mentalnog zdravlja, što zahteva multidisciplinarni pristup, a zbog sve većeg broja osuđenih lica koja su zavisnici i koji imaju prethodno utvrđene probleme iz oblasti mentalnog zdravlja.
11. Raditi na daljem razvijanju rodno osetljivog pristupa u radu sa osuđenicama. To, sa jedne strane, podrazumeva prilagođavanje programa tretmana i postpenalnog prihvata osuđenica, uzimajući u obzir njihove specifične potrebe (psihološke, zdravstvene, materijalne, obrazovne, socijalne i slično) koje su povezane sa putevima koji žene vode u kriminalitet i položajem u društvu. Sa druge strane, rodno osetljiv pristup podrazumeva i pružanje adekvatne psihološke podrške osuđenicama, posebno osuđenicama sa prethodnim iskustvom nasilne viktimizacije, što može da se postigne kroz angažovanje dovoljnog broja psihologa kao spoljnih saradnika. To može da olakša otvorenost osuđenica i omogući intenzivniji korektivni rad.
12. Raditi na sistemskom rešavanju pitanja izvršenja kazne doživotnog zatvora, dugotrajnih kazni zatvora i izvršenje kazne višestrukih povratnika, i to kroz uvođenje novih oblika tretmana osuđenih lica. Preporučujemo da resorno ministarstvo, preko Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, razvije dugoročnu politiku izdržavanja dugotrajnih kazni zatvora i postupanja sa višestrukim

povratnicima, što je posebno važno u kontekstu resocijalizacije i pripreme osuđenih lica za izlazak na slobodu. S tim u vezi, mišljenja smo da je potrebno da se osuđenim licima omogući lakše kretanje kroz zatvorski sistem, od zatvorenih ka otvorenim odeljenjima, kako se ne bi dešavalo da zavod napuštaju iz zatvorenog ili eventualno poluotvorenog odeljenja jer to otežava prilagođavanje uslovima života na slobodi. Preduslov za to je rešavanje pitanja prenaseljenosti ustanova za izvršenje krivičnih sankcija.

13. Nastaviti rad na unapređenju tretmana osuđenih lica u posebnom odeljenju za izdržavanje kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala. Postupanje prema ovim osuđenim licima ne sme da se svodi samo na njihovu izolaciju, nadziranje i kontrolu, te u tom smislu preporučujemo razvoj i primenu specijalizovanih programa tretmana i prema ovoj kategoriji osuđenih lica.
14. Osigurati širu primenu instituta uslovnog otpusta kao ključnog faktora motivacije osuđenih lica za napredovanje kroz tretman.
15. Raditi na razvijanju strategije postupanja i izdvajanja osuđenih lica sa mentalnim smetnjama iz zatvora i smeštanje u ustanove u kojima bi se fokus stavio na njihovo lečenje, a ne na kažnjavanje. Na taj način, ova specifična kategorija izvršilaca krivičnih dela bila bi smeštena u adekvatne ustanove, u kojima bi se primenjivao psihijatrijski i psihosocijalni (tretman. Izdvajanjem navedene kategorije u adekvatne ustanove bi se, sa druge strane, rasteretili zatvorski kapaciteti i olakšao rad svih stručnih službi u zatvorima.

Preporuke za redovno praćenje kvaliteta zatvorskog života, evaluaciju i istraživanja

1. Obezbediti kontinuirano praćenje i evaluaciju kvaliteta zatvorskog života u svim zatvorima u Srbiji kako bi se identifikovali problemi, preduzele odgovarajuće mere za unapređenje i procenila njihova efektivnost i efikasnost. Primena upitnika za merenje kvaliteta zatvorskog života (*Merenje kvaliteta zatvorskog života* – MQPL upitnik na srpskom jeziku), koji je u okviru PrisonLIFE projekta adaptiran za primenu u zatvorskom sistemu Republike Srbije², mogao bi da ima ključnu ulogu u ovom procesu.
2. Obezbediti redovno merenje kvaliteta zatvorskog života kako sa osuđenim licima, tako i sa zaposlenima, posebno sa zaposlenima u službama za tretman i obezbeđenje, kako bi se stekao potpuniji uvid u kvalitet zatvorskog života.
3. Postojeću verziju MQPL upitnika na srpskom jeziku prilagoditi za populaciju maloletnika kako bi se stekao uvid i u kvalitet života u Vaspitno-popravnom domu i Kazнено-popravnom zavodu za maloletnike.
4. Uspostaviti na nivou Uprave za izvršenje krivičnih sankcija praksu redovne razmene iskustava u pogledu strategija u rada u ustanovama za izvršenje kazne zatvora kako bi se doprinelo stalnom unapređenju kvaliteta zatvorskog života u svim zavodima.
5. Sprovoditi istraživanja u vezi sa položajem i zaštitom dece čiji su roditelji (jedan ili oba) u zatvoru, koja su marginalizovana, često stigmatizovana i diskriminisana.
6. Sprovesti istraživanje usaglašenosti zatvorskog života sa pozitivnim propisima i poštovanjem prava u sistemu izvršenja krivičnih sankcija. Tako se pružaju empirijski dokazi za postojanje potrebe za sprovođenjem reforme u sistemu izvršenja kazne zatvora.

² Milićević, M., Ilijić, Lj., & Vujičić, N. (2024). Cross-Cultural Adaptation and Content Validity of the Measuring the Quality of Prison Life Survey in Serbia. *Sage Open*, 14(4). <https://doi.org/10.1177/21582440241301422>; Mededović, J., Drndarević, N., & Milićević, M. (2024). Integrating standard and network psychometrics to assess the quality of prison life in Serbia. *Journal of Criminology*, 57(2), 240-256. <https://doi.org/10.1177/2633807623120876>

Preporuke za prevenciju stigmatizacije i diskriminacije osuđenih lica i njihovih porodica

1. Raditi na razvijanju programa i kampanja za umanjivanje stereotipa i predrasuda stručne i opšte javnosti o osuđenim licima, kroz saradnju sa medijima, organizacijama civilnog društva i edukativnim institucijama. Organizovati radionice, javne tribine i medijske kampanje koje bi promovisale pozitivne primere rehabilitacije i reintegracije osuđenih lica, čime bi se podigla svest o važnosti njihove društvene reintegracije kao ključnog preduslova za smanjenje povrata.
2. Raditi na razvijanju sistema psiho-socijalne podrške za članove porodica osuđenih lica, uključujući besplatna savetovališta, grupe podrške i programe edukacije. Poseban fokus staviti na decu osuđenika kako bi im se pružila emocionalna podrška i smanjio negativan uticaj stigmatizacije, te omogućila njihova stabilna socijalna i obrazovna integracija.
3. Intenzivirati napore za informisanje i podizanje svesti lokalne zajednice o bivšim osuđenima kroz kontinuirane kampanje, javne događaje i saradnju sa poslodavcima. Promovisati pozitivne primere uspešne reintegracije i zapošljavanja bivših osuđenika, uz uvođenje programa mentorstva i obuka za poslodavce, kako bi se smanjila diskriminacija i povećale šanse za njihovo zapošljavanje i uspešan povratak u društvo.
4. Uvesti stimulacije za poslodavce koji zapošljavaju bivše osuđenike, poput poreskih olakšica, subvencija ili drugih vidova podrške, kako bi se podstaklo njihovo zapošljavanje. Paralelno s tim, raditi na razbijanju predrasuda prema bivšim osuđenima kroz medijske kampanje, edukativne programe i saradnju sa organizacijama civilnog društva. Promovisati pozitivne primere reintegracije bivših osuđenika u društvo, uključujući priče o njihovom uspešnom zaposlenju i doprinosu zajednici, kako bi se smanjila stigma i povećala svest o važnosti njihove socijalne reintegracije.

O PrisonLIFE projektu

PrisonLIFE je trogodišnji naučno-istraživački projekat osmišljen da nam pomogne u prepoznavanju i razumevanju najuticajnijih faktora, specifičnih pojava i aspekata kvaliteta života u zatvorima u Srbiji, kao i u pronalaženju mogućnosti za njegovo merenje, praćenje i unapređenje. Nosilac PrisonLIFE projekta je Institut za kriminološka i sociološka istraživanja. Projektom rukovodi dr Milena Milićević sa Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja. Projektni tim čine dr Ljeposava Ilijić, dr Olivera Pavićević, dr Janko Međedović, dr Ivana Stevanović, dr Ana Batrićević, MA Nikola Drndarević i MA Aleksandar Stevanović sa Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, kao i prof. dr Sanja Čopić sa Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu. U jednom delu trajanja projekta, članovi tima su bili i dr Tijana Karić Zorić, dr Ivana Stepanović i doc. dr Nikola Vujičić.

Autorski tim PrisonLIFE preporuka čine Milena Milićević, Ljeposava Ilijić, Olivera Pavićević, Sanja Čopić, Ivana Stevanović, Nikola Vujičić, Janko Međedović, Nikola Drndarević, Ana Batrićević i Aleksandar Stevanović. U pripremi preporuka učestvovala su Svetlana Pavlović, Teodora Gojković i Maša Marković.

Zahvalnica / Napomena

Istraživanje je sprovedeno uz podršku Fonda za nauku, broj Projekta: 7750249, naziv: *Assessment and possibilities for improving the quality of prison life of prisoners in the Republic of Serbia: Criminological-penological, psychological, sociological, legal and security aspects* (PrisonLIFE).

Ovaj dokument sa preporukama proizašlim iz PrisonLIFE projekta je sačinjen uz finansijsku podršku Fonda za nauku Republike Srbije. Za sadržinu ove publikacije je odgovoran Institut za kriminološka i sociološka istraživanja i ta sadržina na izražava stavove Fonda za nauku Republike Srbije.

Kontakt

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Gračanička 18, Beograd, Srbija

<http://www.iksi.ac.rs/> <https://prisonlife.rs/> info@prisonlife.rs

Фонд за науку
Републике Србије

